

John G Wright: Sanningen om Kronstadt

(Ur *New International* februari 1938, s 47-53.)

Ju mer omöjlig att försvara och upprörande de spanska anarkisternas linje blir, desto högre skriker deras kollegor utomlands om Kronstadt. Under revolutionsåren befann sig anarkisterna, mensjevnikerna, socialistrevolutionärerna etc på defensiven. Idag har stalinismen givit dem en demagogisk täckmantel för en offensiv mot de principer som gjorde oktoberrevolutionen möjlig. De försöker kompromettera bolsjevismen genom att likställa den med stalinismen. Som sin utgångspunkt kastar de sig över Kronstadt. Deras resonemang är mycket "elementärt": Stalin skjuter arbetare bara därför att det är bolsjevismens innersta väsen att skjuta arbetare, titta bara på Kronstadt! Lenin och Stalin är samma sak. *V.S.B.*

Hela knepet är att förvränga historiska fakta, på ett ofantligt sätt överdriva varenda underordnad fråga där bolsjeviker kanske misstog sig, och med tystnad förbigå det väpnade upproret mot sovjetmakten och resningens program och mål. Vår uppgift är i första hand att avslöja förvanskningarna och förfalskningarna av de historiska "fakta" som är grundvalen för deras anklagelser mot bolsjevismen.

Först om bakgrunden till upproret. Långt från att äga rum när sovjetmakten befann sig utom fara (som bolsjevismens ideologiska motståndare antyder) ägde det rum 1921, ett kritiskt år i arbetarstatens liv. I december 1920 avvecklades inbördeskrigets fronter. Det fanns inga "fronter" men farorna kvarstod. Landet med sitt barbariska arv från den asiatiska tsarismen hade bokstavligen blivit skinnat in på bara benen genom det imperialistiska krigets ödeläggelse, åren av inbördeskrig och den imperialistiska blockaden. Livsmedelskrisen förvärrades av en bränslekris. Stora delar av befolkningen stod inför den omedelbara framtidsutsikten att dö av svält eller frysa ihjäl. Med industrin i ruiner, transporterna i upplösning, miljontals män hemförlovade från armén, massor på gränsen till utmattnings, fanns det förvisso en bördig jordmån för kontrarevolutionens intriger.

Långt från att förlika sig med sitt nederlag eggades vitgardisterna och deras imperialistiska allierade till nya aktioner av de objektiva svårigheter som bolsjeviker ställdes inför. De försökte gå på gång bryta sig igenom "inifrån", och lutade sig då till stor del på stödet från småbourgeoisens reaktion mot de svårigheter och umbäranden som beledsagade den proletära revolutionen.¹ Den viktigaste av denna rad händelser ägde rum i själva den revolutionära högborgens hjärta. Den 2 mars 1921 bröt det ut ett uppror på flottbasen Kronstadt.

Nuförtiden säger Dan lugnt och behärskat: "Kronstadtborna inledde inte alls upproret. Det är en förtalande myt."² Men 1921 gjorde socialistrevolutionärerna allt för att bagatellisera upproret och allt det innebar, medan mensjevnikerna försökte förringa det och bortförklara det som något oviktigt. Socialistrevolutionärerna svor på att "Kronstadtrörelsens fredliga karaktär var utom allt tvivel". Om det vidtogs några upproriska åtgärder så var de bara "självförsvarsåtgärder". Så här skrev mensjevnikerna, inte 1937 utan 1921 när händelserna fortfarande var nya:

Det faktum att Kronstadts brytning med sovjetmakten tog formen av ett väpnat uppror och slutade med en blodig tragedi är i sig själv av sekundär betydelse och i viss mån oväsentligt. Om sovjetmakten hade uppvisat lite mindre granthårdhet gentemot Kronstadt så hade

1 I januari-mars 1921 ägde ett myteri rum i Tobolsk-området i Sibirien. Upprorsmakarna uppgick till 20.000 personer. I maj 1921 överrumplade vitgardistiska förband med hjälp av japanerna Vladivostok, som de ockuperade under en kort period. Efter undertecknandet av avtalet i Riga (18 mars 1921) invaderade vitgardistiska band, varav en del uppgick till tusentals man, andra bara några handfull, Ukraina och andra delar av sovjetiskt territorium. Ytterligare en rad anfall följde i Karelen med början i oktober 1921 och som slogs tillbaka i februari 1922. Så sent som i oktober 1922 var sovjetiskt territorium översållat av kringströvande kontrarevolutionära gerillaförband.

2 *Sotsialistitjeskij Vestnik*, 25 augusti 1937.

konflikten mellan den och matroserna utvecklats i lite mindre allvarlig form. Men det hade inte på något sätt förändrat dess historiska betydelse... Först den 2 mars, och som ett svar på förtrycket, hoten och befallningarna att lyda ovillkorligt, svarade flottan med *en resolution om att inte erkänna sovjetmakten* och arresterade två kommissarier.³

När mensjevikererna gav sin ursprungliga version av Kronstadthändelserna förnekade de inte alls att invånarna i Kronstadt *inledde* upproret. De försökte förvisso ge intrycket att det fanns mer än tillräckligt berättigande för detta i det påstådda "förtrycket, hoten och befallningarna". Men det syns att de samtidigt försökte undvika frågans kärnpunkt, själva upproret, som ett i själva verket föga viktigt, sekundärt och till och med "oväsentligt" faktum. Varför denna skriande inkonsekvens? De ger själv svaret. Det är deras öppna erkännande av att upproret utvecklade sig på grundval av anti-sovjetiska mål och program.⁴ Eftersom fakta var som de var är det inte underligt att Berkman snabbt lovade oss att upprorsmakarna i Kronstadt egentligen var "pålitliga anhängare till sovjetsystemet" som "med vänskapliga och fredliga medel uppriktigt försökte hitta en lösning på de överhängande problemen".⁵ Hursomhelst är alla dessa "sanningssägare" överens om en sak: dessa "pålitliga" anhängare till sovjetmakten tog i den allra mest vänskapliga och fredliga anda upp vapen – på grundval av en resolution om att "inte erkänna sovjetmakten". Men, förstår ni, de gjorde det "först den 2 mars".

"Först den 2 mars"! Varenda väsentlig detalj måste snyggas till, annars kanske inte sanningen blir så tilltalande. Med denna formulering ville mensjevikererna, som bara upprepar socialistrevolutionärerna, i läsarnas sinne frammana om inte år och månader så åtminstone veckor av "provokationer", "hot", "befallningar", "förtryck", etc, etc. Men dessa historiker kan töja på kronologin så mycket de vill, varken de eller deras nyomvända anhängare kan föregå 2 mars annat än genom att hänvisa till händelser "mot slutet av februari". Deras berättelse om Kronstadt går tillbaka till (och inte längre än till) 22 februari – för händelser i Petrograd och inte i Kronstadt. Vad gäller Kronstadt själv kan de bara föregripa 2 mars genom att hänvisa till 28 februari! De kan räkna hur de vill, de har bara tillgång till: *tre dagar och tre resolutioner*. 2 mars med sin resolution om att inte erkänna sovjetmakten föregås bara av 1 mars med sin resolution om "fritt valda sovjeter". Vad hände under detta intervall på mindre än 24 timmar för att det skulle svänga från en påstådd pol till dess raka motsats? Det enda svar vi får från motståndarna är: det ägde rum en konferens i Kronstadt. Och vad hände där?

Alla "historiker" ger sin egen redogörelse. Lawrence⁶ hävdar att konferensen sammankallades i syfte att utarbeta och anta en resolution. Berkman vidhåller att det snarare var en sammankomst "för att rådgöra med representanter från regeringen."⁷ Socialistrevolutionärerna svär på att det var ett valt organ som församlats i det speciella syftet att välja en ny sovjet, trots att den sittande sovjeten *ännu inte hade avgått*. Om vi ska tro Berkman (och Lawrence) retades invånarna i Kronstadt till uppror av Kuzmins tal. Med det överträffar de socialistrevolutionärerna som skyller på Kuzmin och Vasiljev.⁸

3 *Sotsialistitjeskij Vestnik*, 5 april 1921. Vår kursivering.

4 Socialistrevolutionärerna var en aning mindre exakta angående upprorets politiska baksida. De skrev: "Arbetarorganisationerna krävde en drastisk förändring av makten: vissa i form av fritt valda sovjeter, andra i form av att sammankalla en konstituerande församling." (*Volja Rossij*, [Sanningen om Ryssland] Prag 1921, s. 5.) När socialistrevolutionärerna publicerade denna bok utomlands gav de ett försenat erkännande av sin politiska del i upproret, trots att deras talesmän i Ryssland på den tiden gömde sig bakom en mask av partilöshet. Denna bok fungerade som den viktigaste, om inte enda, källan för alla tidigare och nuvarande kritiker av bolsjevismen. Berkmans broschyr *Kronstadtopproret* [på tyska *Die Kronstadt Rebellion*, Berlin: Verlag "Der Syndikalist", 1923] är bara en återupprepning av socialistrevolutionärernas påståenden och tolkningar med få viktigare förändringar.

5 *Kronstadtopproret*, s. 12. Kursiverat i original.

6 *Vanguard*, februari-mars 1937.

7 *Loc cit*, s. 12-13.

8 Victor Serge tror att det helt och hållet var Kalinins fel. "Centralkommittén begick det oerhörda misstaget att skicka Kalinin..." (*La Révolution Proletarienne*, september 1937.)

Den mest fullständiga redogörelsen för Kuzmins tal finns i *Kronstadt Izvestija*, det vill säga en tidning som gavs ut av ögonvittnen och de viktigaste deltagarna i konferensen. Här är det:

Istället för att lugna ner mötet så retade kamrat Kuzmin upp det. Han talade om Kronstadts svävande ståndpunkt, patruller, dubbelmakt, hotet från Polen och det faktum att hela Europas ögon riktades mot oss; han försäkrade oss att allt var lugnt i Petrograd och betonade att han helt och hållet var i delegaternas våld och att det stod i deras makt att skjuta honom om de så ville. Han avslutade sitt tal med en deklARATION att om delegaterna ville ha öppen väpnad kamp så skulle den komma till stånd – kommunisterna skulle inte frivilligt avsäga sig makten och skulle kämpa till sista andetaget.⁹

Vi överlämnar till framtida psykologer att slå fast varför socialistrevolutionärerna valde att behandla innehållet i Kuzmins tal på ett annat sätt än Berkman, och varför de avstod från att sätta citations-tecken kring Kuzmins avslutande anmärkningar som Berkman och Lawrence gjorde. Vi kan inte här i detalj ta upp de skriande motsägelser som finns i de olika versionerna. Det räcker att säga att ju mer vi får reda på om Kuzmins tal desto intensivare ställer sig frågan: exakt hur spelade detta tal en provocerande roll vid detta möte?

Alla redogörelser pekar speciellt på att Kuzmin bestämt hävdade att Petrograd var lugnt (Berkman tillägger – med vilket stöd? – ”och arbetarna nöjda”). Varför skulle detta ha retat upp någon som inte hetsades att bli uppretad? Berättade Kuzmin sanningen? Eller ljög *Kronstadt Izvestija* när den i sitt allra första nummer påföljande dag hade en sensationell rubrik: *Allmänt uppror i Petrograd*? Varför fortsatte *Kronstadt Izvestija* att ljuga om detta och andra påstådda uppror? Varför tryckte den till och med rapporter från Helsingfors för att understödja sin förtalskampanj? Kort sagt: ta Kuzmins tal punkt för punkt som det återges av *Izvestija* – eller någon av de andra påstådda sammanfattningarna av det – ja, med eller utan Berkmans lömska citationstecken – och säg inte att ni är ”enkla personer”, ”män och inte gamla kvinnor”, etc, etc, utan om ni som delegater vid detta möte för att ”välja en ny sovjet” skulle ha stannat kvar efter talet och utsett en ”Provisorisk revolutionär kommitté”? Säg vidare om ni skulle ha tagit till vapen och gjort uppror mot sovjetstaten? Om inte, varför torgför ni då detta socialistrevolutionära skröp och försöker förvirra arbetarklassens förtrupp om vad som verkligen ägde rum i Kronstadt – och i synnerhet på detta möte?

En långt mycket mer olycksbådande och klagörande händelse än något som Kuzmin kan eller inte kan ha sagt ägde rum under mötet, vilken Berkman och kompani på ett mycket avslöjande sätt berör bara flyktigt. Konferensen blev inte ursinnig på grund av något som Kuzmin eller Vasiljev (eller Kalinin som *inte* var närvarande) sa, utan av ett uttalande från publiken att bolsjevikerna var på väg med vapen i hand för att angripa mötet. Det var detta som plötsligt framkallade ”valet” av en Provisorisk revolutionär kommitté. Förgäves letar vi i dessa ”sanningsenliga” historikers skrifter efter ett klagörande om vilken källan var till dessa ”rykten”. Än mer ”glömmer” de (bland annat Berkman) lämpligt nog bort att den Provisoriska revolutionära kommittén officiellt gav *bolsjevikerna själva* skulden för detta rykte. ”Detta rykte spreds av kommunister för att skingra mötet.” (*Izvestija*, nr 11.) Dessutom medgav *Izvestija* att det var ”en delegat från *Sevastopol*” som lämnade ”redogörelsen” att bolsjevikerna skulle angripa mötet med ”femton billaster med soldater och kommunister beväpnade med gevär och kulsprutor”. Till och med efter krossandet av upproret hävdade socialistrevolutionärerna att ”enligt vittnesmålet från en av Kronstadtrörelsens högsta ledare” var ryktet om Dulkis och *Kursanti* sant.* Ryktena spreds inte bara under mötet, utan ordföranden avslutade också mötet med precis samma kommentar. I redogörelsen i *Kronstadt Izvestija* kan vi läsa: ”I allra sista ögonblicket tillkännagav *kamrat ordföranden* att en avdelning med 2.000 soldater marscherade för att angripa mötet, varefter det församlade organet upplöstes med blandade känslor av oro, upphetsning och ilska...” (Nr 9, 11 mars 1921.)

⁹ *Provisoriska revolutionära kommitténs i Kronstadt Izvestija*, nr 11, 13 mars 1921.

* *Dulkis* var medlem i tjeikan i Kronstadt. *Kursanti* var officerskadetter i Röda armén – öa.

Vem spred dessa rykten och varför? Vi säger: de som spred dem var samma personer som spred lögnen om upproret i Petrograd; precis samma personer som först förde fram parollen om en konstituerande församling och sedan bytte till den ”mer realistiska” parollen ”*Ner med den bankrutta kommunen!*” (resolution som antogs i Kronstadt den 7 mars); precis samma personer som framförde anklagelsen att ”bolsjevikmakten har lett till svält, kyla och kaos”; de som gav sig ut för att vara partilösa för att lura massorna i Kronstadt; de som försökte utnyttja sovjetmaktens svårigheter och anförde rörelsen för att leda den i kontrarevolutionär riktning.

Det finns inte skuggan av tvivel om att socialistrevolutionärerna var de främsta, om inte enda, upphovsmännen bakom denna kampanj av ”rykten” som fick ett så skamligt resultat. I samma ögonblick som det organiserades en dubbelmakt på fästningen försvann varje möjlighet till en fredlig lösning av krisen i Kronstadt. Som vi snart ska visa brådskade det verkligen. Hur man än spekulerar om möjligheten att undvika blodsutgjutelse kvarstår faktum att det bara tog upprorets ledare 72 timmar att leda sina anhängare (och lättlurade offer) till en direkt konflikt med sovjeterna.

Det är ingalunda uteslutet att de lokala myndigheterna i Kronstadt hanterade situationen på ett klumpigt sätt. Det faktum att de bästa revolutionärerna och kämparna behövdes så angeläget vid livsviktiga centra skulle kunna stöda påståendet att de som tilldelades en så relativt ”säker” sektor som Kronstadt inte var personer med de mest framstående kvalifikationerna. Det är ingen hemlighet att Kalinin, för att inte tala om kommissarie Kuzmin, inte skattades särskilt högt av Lenin och hans kollegor. Att ”misstag” och personer som Kalinin kan verka vara förbundna är förvisso märkligt men kan inte ersätta en politisk analys. I den mån de lokala myndigheterna inte insåg farans hela omfattning eller misslyckades vidta lämpliga och effektiva åtgärder för att ta itu med krisen, i så måtto påverkade deras misstag händelsernas utveckling, det vill säga de underlättade för kontrarevolutionärerna att utnyttja de objektiva svårigheterna för att uppnå sina syften.

Hur kunde de politiska ledarna så snabbt förvandla Kronstadt till ett väpnat läger mot oktoberrevolutionen? Vad hade upprorsmakarna för mål? Antagandet att soldaterna och matroserna vågade sig på ett uppror bara tack vare parollen ”Fria sovjetter” är i sig själv absurt. Det är dubbelt absurt med tanke på att resten av Kronstadtgarnisonen bestod av motsträviga och passiva personer som var oanvändbara under inbördeskriget. Dessa personer kunde bara ha förmåtts att göra uppror tack vare djupgående ekonomiska behov och intressen. Det var soldaternas och matrosernas faders och bröders behov och intressen, det vill säga behov och intressen hos bönder som handlade i livsmedel och råvaror. Bakgrunden till upproret var med andra ord ett uttryck för småbourgeoisens reaktion mot de svårigheter och umbäranden som hade framtvungits av den proletära revolutionens villkor. Ingen kan förneka de två lägrens klasskaraktär. Alla andra frågor är av sekundär betydelse. Att bolsjevikerna kanske begick misstag av övergripande eller konkret karaktär kan inte ändra på det faktum att de försvarade den proletära revolutionens framsteg mot den borgerliga (och småborgerliga) reaktionen. Det är därför alla kritiker måste analyseras utifrån vilken sida av frontlinjen de befinner sig på. Om de blundar för Kronstadtupprorets samhällliga och historiska innehåll så är de själva en del av den småborgerliga reaktionen mot den proletära revolutionen. (Det är fallet med Alexander Berkman, de ryska mensjevikerna och så vidare.) En fackförening för låt oss säga lantbruksarbetare kan begå misstag under en strejk mot lantbrukarna. Vi kan kritisera dem, men vår kritik ska grunda sig på en grundläggande solidaritet med arbetarnas fackförening och på vårt motstånd mot arbetarnas utsugare även om dessa utsugare råkar vara små lantbrukare.

Bolsjevikerna påstod aldrig att deras politik var ofelbar. Det är en stalinistisk trossats. Victor Serges påstående att NEP (det vill säga ett antal begränsade eftergifter till borgerlighetens obegränsade krav) infördes alltför sent är bara en upprepning i mild form av den kritik av ett viktigt politiskt misstag som Lenin själv formulerade så skarpt på våren 1921. Vi är beredda att medge detta misstag. Men hur skulle det kunna förändra vår grundläggande bedömning? Serges och andras spekulationer – att bolsjevikerna kunde undvika upproret om de bara hade gått med på NEP:s eftergifter till Kronstadt – motsägs mer än väl av upproret själv och *Kronstadt Izvestijas* kategoriska

deklaration att upprorsmakarna inte krävde ”fri handel utan verklig sovjetmakt” (nr 12, 14 mars 1921).

Vad kunde denna ”verkliga sovjetmakt” innebära och vad innebar den? Vi har redan sett hur socialistrevolutionärerna och mensjevikererna bedömde upprorets grundvalar. Socialistrevolutionärerna och mensjevikererna har alltid hävdats att deras *mål* var identiska med bolsjevikerernas, men att de bara tänkte uppnå dem på ett ”annat” sätt. Vi känner till klassinnehållet i denna ”skillnad”. Lenin och Trotskij menade att parollen om ”fria sovjeter” materiellt och i praktiken, i princip såväl som i huvudsak, var detsamma som att avskaffa den proletariats diktatur som införts och företräddes av bolsjevikpartiet. Detta kan bara förnekas av personer som förnekar att bolsjevikerernas politik trots alla sina delvisa misstag alltid stod i den proletära revolutionens tjänst. Kommer Serge att förneka det? Ändå glömmer Serge att det är den vetenskapliga analysens grundläggande plikt att inte ta olika grupper abstrakta paroller [som de är] utan visa på deras verkliga samhälleliga innehåll.¹⁰ I detta fall är denna analys inte särskilt svår att göra.

Låt oss lyssna på den ryska kontrarevolutionens mest auktoritativa talesmans bedömning av Kronstadtprogrammet. Den 11 mars 1921, mitt under upprorets värsta upphetsning, skrev Miljukov:

Detta program kan beskrivas med den korta parollen: ”Ner med bolsjevikererna! Längre leve sovjeterna!”... För närvarande innebär ”leve sovjeterna” med största sannolikhet att makten kommer att övergå från bolsjevikererna till de mer återhållsamma socialisterna, som kommer att få majoriteten i sovjeterna... Vi har många fler skäl att inte protestera mot Kronstadts paroll... Om vi bortser från ett våldsamt maktövertagande från höger eller vänster, är det för oss självklart att detta godkännande [av den nya makten – J W], som givetvis är tillfälligt, bara kan genomdrivas av institutioner av sovjettyp. Bara på detta sätt kan maktöverföringen genomföras smärtfritt och erkännas av landet i sin helhet.¹¹

I ett senare nummer vidhöll Miljukovs tidning *Poslednij Novostij* att bolsjevikerernas makt bara kunde ersättas av sovjeter som ”befriats” från bolsjeviker.¹²

I sin egenskap av pålitliga anhängare till ett kapitalistiskt återupprättande intog mensjevikererna under sitt försvar av Kronstadtupproret i grund och botten samma ståndpunkt som Miljukov. Tillsammans med den sistnämnde försvarade mensjevikererna i Kronstadt åtgärder för att återupprätta kapitalismen.¹³ Under de följande åren kunde de inte annat än vara för Stalins huvudinriktning (som 1921 förordades av Abramovitj och andra) att ”på ett avgörande sätt bryta med alla äventyrliga planer på att sprida ’världsrevolutionen’” och istället ta itu med att bygga socialismen i ett land. Med en invändning här och ett bråkande där är de idag helt för Stalins evangelium om socialismen i ett land. Med detta och med sin trofasthet mot den fana som Kronstadtupproret reste, är de bara trogna sig själva – som ärkeanhängare till varje öppen eller dold tendens till kapitalistiskt återupprättande i Ryssland och kapitalistisk stabilisering i resten av världen.

¹⁰ I sina senaste kommentarer om Kronstadt erkänner Victor Serge att bolsjevikererna när de väl ställdes inför upproret inte hade någon annan utväg än att krossa det. Därmed avgränsar han sig från olika varianter av anarko-mensjevism. Men andemeningen i hans bidrag till diskussionen är att beklaga sig över de historiska erfarenheterna istället för att försöka förstå dem som marxist. Serge hävdar envist att det hade varit ”lätt” att avvärja upproret – om centralkommittén bara inte hade skickat Kalinin för att tala med matroserna! När upproret väl bröt ut så hade det varit ”lätt” att undvika det värsta – om bara Berkman hade talat till matroserna! Att närma sig Kronstadthändelserna på ett sådant sätt är att inta en ytlig ståndpunkt: ”Åh, om historien hade besparat oss Kronstadt!” Det kan leda till och leder verkligen till eklekticism och att man förlorar alla politiska perspektiv.

¹¹ *Poslednij Novostij*, 11 mars 1921.

¹² *Idem*, 18 mars 1921.

¹³ I de ”Programmatiska teser för Ryssland” som mensjevikerernas centralkommitté föreslog 1921 återfinns vi följande: ”I den mån de kapitalistiska formerna under den förestående perioden kommer att behålla sitt inflytande inom världsekonomin, kan den [ryska] republikens ekonomiska system därmed inte annat än vara överensstämmande med de kapitalistiska förhållande som råder i de utvecklade länderna i Europa och Amerika...” (*Sotsialistitjeskij Vestnik*, 2 december 1921.)

Banden mellan kontrarevolutionen och Kronstadt går att slå fast inte bara utifrån vad bolsjevismens motståndare säger utan också på grundval av ovedersägliga fakta. I början av februari, när det inte fanns några tecken på oroligheter varken i Petrograd eller det närbelägna Kronstadt, publicerade den utländska kapitalistiska pressen rapporter som gav sig ut för att handla om allvarliga problem i Kronstadt med detaljer om ett uppror i flottan och arrestering av kommissarien för Östersjökusten.¹⁴ Även om dessa rapporter inte stämde vid den tidpunkten, så förverkligades de med förvånande exakthet några få veckor senare.

I sin rapport till den tionde partikongressen den 8 mars 1921 hänvisade Lenin till detta "sammanträffande", och sa följande:

Den politiska maktens övergång från bolsjevikerna till något slags obestämt konglomerat eller förbund av brokiga element, till synes rentav bara en aning till höger om bolsjevikerna och kanske rentav till "vänster" om bolsjevikerna – så obestämd är den konstellation av politiska grupperingar som i Kronstadt har försökt att ta över makten. Det är otvivelaktigt att vita generaler – ni känner alla till detta – samtidigt spelade en stor roll här. Detta är helt bevisat. Två veckor före Kronstadthändelserna stod det redan tryckt i Paristidningarna att det var myteri i Kronstadt. (*Valda verk i 10 band*, bd 10, s 276, "Rapport den 8 mars om RKP(b):s CK:s politiska verksamhet".)

Det är lätt att påvisa, att när dessa rapporter kom till Trotskijs kännedom *innan det hade skett någon resning i Kronstadt*, så satte han sig i förbindelse med kommissarien för Östersjöflottan och uppmanade denne att vidta försiktighetsåtgärder, eftersom liknande rapporter i den borgerliga pressen angående andra påstådda uppror inom kort hade följts av kontrarevolutionära angrepp i de nämnda regionerna. Det säger sig självt att alla de "sanningsenliga" historikerna förbigår detta "sammanträffande" med tystnad, liksom det faktum att den kapitalistiska pressen kastade sig över upproret för att genomföra en "aldrig tidigare skådad hysterisk kampanj" (Lenin).¹⁵ Det går att anföra hur många nyhetsartiklar som helst i denna kampanj, men ingen uppräknning är fullständig utan de rapporter i detta ämne som fanns i *Kronstadt Izvestija*:

Första numret, 3 mars: "ALLMÄNT UPPROR I PETROGRAD."

7 mars: Rubrik "Senaste nytt från Petrograd" - "Massarresteringarna och avrättningarna av arbetare och matrosar fortsätter. Situationen mycket spänd. De arbetande massorna väntar sig en omvälvning närsomhelst."

8 mars: "Helsingforstidningen *Hufvudstadsbladet*... publicerar dessa nyheter från Petrograd... Arbetarna i Petrograd strejkar och lämnar demonstrativt fabriker, folkmassor med röda fanor kräver en förändring av regeringen – att kommunisterna störtas."¹⁶

14 "Östersjöflottans revolt mot sovjetregeringen" - en signerad artikel i *l'Echo de Paris*, 14 februari 1921. Samma dag publicerade *Matin*, en annan tidning i Paris, en artikel under rubriken "Moskva vidtar åtgärder mot upprorsmakarna i Kronstadt". Den ryska vitgardistiska pressen publicerade liknande rapporter. Källan som uppgavs var Helsingfors, varifrån rapporterna skickades den 11 februari.

15 I sitt avslutningstal [vid tionde partikongressen] den 16 mars läste Lenin upp en rapport till kongressen om presskampanjen. Här är några tidningsrubriker som Lenin nämnde:

"Rapporter om uppror i Moskva. Strider i Petrograd." (*London Times*, 2 mars 1921.)

"Antibolsjevistik agitation. Petrograd och Moskva i händerna på de upproriska som bildar en provisorisk regering." (*Matin*, 7 mars.)

"Kronstadt mot Petrograd, Zinovjev arresterad." (*Berliner Tageblatt*, 7 mars.)

"De revolterande matroserna landstiger i Petrograd." (*Matin*, 8 mars.)

"Upproret i Ryssland." (*Vossische Zeitung*, 10 mars.)

"Petrograd kämpar. Rött batteri tystat." (*London Times*, 9 mars.)

16 Mensjeviker i Ryssland hade ingen egen press och kunde därmed bara delta i hemlighet i imperialisternas kampanj utomlands och i sina socialistrevolutionära allierades kampanj i Kronstadt. Här är första stycket i ett av deras flygblad, daterat 8 mars 1921, och utgivet i namn av "RSDAP:s Petersburgkommitté":

"Den bolsjevistikiska diktaturen rämnar och faller sönder. Bondeuppror i Ukraina, Sibirien, sydvästra Ryssland... Strejker och jäsning bland arbetarna i Petersburg och Moskva... Matroserna i Kronstadt har rest sig... Svält, kyla, misär och en aldrig tidigare skådad förbittring inom befolkningen i resten av Ryssland... Detta är den inte alls

11 mars: "Regeringen i panik," "Vårt stridsrop har uppfattats. Revolutionära matrosar, soldater i Röda armén och arbetare i Petrograd kommer redan till vår hjälp... Den bolsjevickiska makten känner hur marken glider undan under dess fötter och har givit order i Petrograd om att öppna eld mot alla grupper på fem eller fler personer som samlas på gatorna..."

Det är knappast förvånande att den vitgardistiska pressen utomlands inledde en intensiv kampanj för att samla ihop pengar, kläder, mat etc under parollen: "*För Kronstadt!*"

Hur ska man bortförklara denna samling fakta och ovedersägliga bevis? Mycket enkelt: genom att angripa bolsjevickerna med förtal! Ingen förnekar förbindelserna mellan kontrarevolutionen och upproret mer skamlöst än Berkman. Han förkunnar till och med uttryckligen att den tsaristiska generalen Kozlovskij "inte spelade någon som helst roll under Kronstadthändelserna". Socialistrevolutionärernas egna erkännanden och Kozlovskijs uttalande i en intervju till pressen slår tveklöst fast att Kozlovskij och hans officerare ända från början öppet lärer sig med upproret. Kozlovskij själv "valdes" in i "försvarsrådet". Så här rapporterade mensjevickerna om Kozlovskijs intervju:

Redan på upprorets *första dag* hade rådets militära specialister utarbetat en plan för att omedelbart angripa Oranienbaum, vilket vid den tidpunkten hade alla chanser att lyckas, ty regeringen var överrumplad och kunde inte i tid ha samlat ihop några tillförlitliga trupper... Upprorets *politiska ledare* var inte överens om att man skulle gå på offensiven och missade möjligheten.¹⁷

Om planen misslyckades så var det bara därför att Kozlovskij och hans kollegor inte lyckades övertyga de "politiska ledarna", det vill säga hans socialistrevolutionära allierade, om att tillfället var gynnsamt för att visa sitt verkliga ansikte och program. Socialistrevolutionärerna ansåg att det var bäst att behålla masken av "försvar" och försöka vinna tid. När Berkman skrev sin broschyr kände han till dessa fakta. Han återgav faktiskt Kozlovskijs intervju nästan ordagrant med, i vanlig ordning, några viktiga förändringar som dolde den verkliga källan till något som ser ut hans egen bedömning.

Det är ingen slump att Berkman och hans nyomvända anhängare är tvungna att plagiera Kozlovskij, socialistrevolutionärerna och mensjevickerna. Anarkisternas avvisande av marxisternas analys av staten får dem oundvikligen att acceptera alla andra uppfattningar fram till och inklusive att delta i den borgerliga statens regeringar.

Hur lång tid fanns det att "förhandla"? Den 2 mars kontrollerade myteristerna fästningen. Både Kozlovskij och Berkman går i god för det faktum att bolsjevickerna hade blivit "överraskade". Trotskij anlände till Leningrad först den 5 mars. Det första angreppet mot Kronstadt inleddes den 8 mars. Kunde bolsjevickerna ha väntat längre?

Många militära experter är av uppfattningen att upprorets misslyckande till stor del berodde på att isen inte hade smält. Om vattnet hade börjat flyta fritt mellan Kronstadt och Leningrad så kunde inte sovjetregeringen ha använt marktrupper, medan örlogsförstärkningar i ilfart kunde ha förts in till upprorsmakarna, som redan kontrollerade en första klassens örlogsfästning med tillgång till slagskepp, tungt artilleri, maskingevär etc. Faran för denna utveckling är varken en "myt" eller "bolsjevickiskt förtal".

På Kronstadts gator höll isen redan på att smälta. Den 15 mars, tre dagar innan fästningen intogs efter ett heroiskt angrepp där 300 delegater från den tionde partikongressen deltog, tryckte nr 13 av *Kronstadt Izvestija* på första sidan en order om att rensa gatorna "med tanke på tövädret". Om bolsjevickerna hade väntat så hade de framkallat en situation som skulle krävt ett oändligt många fler liv och större uppoffringar, för att inte tala om att det hade riskerat själva revolutionens öde.

förtjusande bilden av sovjetrepubliken tre år efter bolsjevickernas maktövertagande. Den bolsjevickiska diktaturen rämnar och faller sönder... (*Sotsialistitjeskij Vestnik*, 20 april 1921.)

¹⁷ *Sotsialistitjeskij Vestnik*, 5 april 1921. Vår kursivering.

När alla dessa historiker åberopar fästningens namn och namnen på krigsfartygen *Petrovavlovsk* och *Sevastopol* – de fartyg som 1917 hade varit bolsjevikernas viktigaste stöd¹⁸ – så undviker de noga att nämna det faktum att personalen på både fästningen och krigsfartygen inte kunde ha varit densamma under alla åren mellan 1917 och 1921. Även om fästningen och fartygen var nära nog fysiskt intakta, så hade en hel del hänt med de revolutionära matroserna under inbördeskriget, där de spelade en hjälteroll på praktiskt taget varenda område. Det går naturligtvis inte att måla upp en bild där Kronstadtmatroserna deltog i oktoberrevolutionen bara för att stanna kvar på fästningen och fartygen medan deras vapenbröder kämpade mot Wrangel, Koltjak, Denikin, Judenitj och de andra.

Men det är faktiskt vad bolsjevismens motståndare försöker antyda genom att ständigt upprepa orden "Kronstadt", "revolutionära matroser" och så vidare. Trotskijs svar nyligen till Wendelin Thomas* sticker hål på denna bubbla och kan inte annat än uppväcka deras vrede. Med föraktligt hyckleri reser de sig i låtsad ilska mot Trotskijs föregivet nedsättande anmärkningar om "massan". Men i sitt svar till Thomas formulerade Trotskij bara om de fakta som han hade lagt fram 1921: "I mellantiden förflyttades en stor del av de revolutionära matroser som spelade en viktig roll under oktoberrevolutionen 1917 till andra verksamhetsområden. I stor utsträckning ersattes de av tillfälliga element, bland vilka det fanns en hel del lettiska, estniska och finska matroser, vars inställning till sin tjänstgöring var som till ett tillfälligt arbete, och huvuddelen var ointresserade av den revolutionära kampen." ("Intervju med utländska reportrar", 16 mars 1921. Finns i samlingen *Trotskij och Lenin om Kronstadt 1921*, på marxistarkiv.se.)

Det finns inget mer upprörande spektakel än när personer som, precis som anarkisterna och mensjevikerna, bland annat har varit kompanjoner till stalinismen i dess folkfronter och bär ansvaret för massakern på det spanska proletarietets blomma, riktar ett anklagande finger mot oktoberrevolutionens ledare för att de slog ner ett uppror mot revolutionen: allt var bolsjevikernas fel. De provocerade invånarna i Kronstadt, etc, etc.

Ingen kan förneka att socialistrevolutionärerna och mensjevikerna är experter, om inte de yttersta auktoriteterna, på provokationer. Inget som Kerenskij och kompani gjorde provocerade dem ens att ta upp vapnen mot den provisoriska regeringen. Tvärtom var mensjevikerna 1917 mycket tydliga i sina krav att det revolutionära Kronstadt – och bolsjevikerna i allmänhet – skulle "kuvas". Vad gäller socialistrevolutionärerna så tvekade de inte särskilt länge innan de tog upp vapnen för att kämpa mot oktober. Bolsjevismen "provocerade" verkligen ständigt dessa herrar som alltid har placerat sig på andra sidan barrikaderna.

Sådana är de ovedersägliga fakta. Större delen av de upproriska styrkorna bestod av matroser. Garnisonen och befolkningen förblev passiv. Röda arméns ledning överrumplades av upproret och försökte först vinna tid och hoppades på att stämningarna bland upprorsmakarna skulle svänga. Det brådskade. När det blev uppenbart att det inte fanns någon möjlighet att dra bort den grå massan från socialistrevolutionärernas och deras bödlars ledning intogs Kronstadt med hjälp av en stormning. Därmed gjorde bolsjevikerna bara sin plikt. De försvara revolutionens erövringar mot kontraprevolutionens konplotter. Det är den enda dom som historien kan och kommer att fälla.

(Översättning från engelska, Göran Källqvist.)

¹⁸ Berkman, *Kronstadtupproret*, s 8.

* *Ramaskri om Kronstadt*, på marxistarkiv.se – öa.